

Domdom

Door Nanne van Poll, secretaris CRR

Toen ik begon met autorijden, had ik een stratenboek en tig wegenkaarten van omringende landen in de auto liggen, zodat ik de weg altijd kon vinden. Borden lezen is er met de paplepel ingegoten, want toen ik jong was en wij met de auto op vakantie gingen, werd de route op papier uitgestippeld en wij, kinderen op de achterbank, mochten de afslagen aangeven. Nu had ik de beste langeafstandsogen, dus ik had met het oplezen van de route een verantwoordelijke taak.

Pas na jaren verscheen er een sprekende routewijzer in de vorm van TomTom – bij ons steevast DomDom genoemd, want de mediaberichten dat mensen de aanwijzingen van het navigatiesysteem blind hebben gevolgd en daardoor een trambaan of een kanaal zijn ingereden, worden met grote hilariteit ontvangen. Kan men echt niets meer zelf? Is men zo blind geworden en vertrouwt men klakkeloos op een blikkerige stem uit een kastje? Denkt men niet meer zelf? Het heeft er alle schijn van dat dat voor veel mensen geldt.

Als je aan een universiteit studeert, wordt je het kritisch en analytisch denken geleerd – de meeste studenten doen dat echter al van nature, wat door het niveau van de opleiding alleen maar wordt versterkt. Dat is namelijk de kracht van wetenschappelijk onderwijs: signaleren, analyseren, bekritisieren, determineren en verbeteren. Het opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking is echter niet extreem hoog te noemen: zo'n tien procent van de bevolking heeft een laagopleidingsniveau, zo'n zestig procent middelbaar, zo'n twintig procent heeft een hbo-denkniveau, en ten slotte tien procent beschikt over een academisch opleidingsniveau. Het merendeel van de Nederlandse banen ligt overigens op mbo-niveau.

Op de arbeidsmarkt is een interessante ontwikkeling gaande, wellicht het gevolg van de aanpassingen in het sociale zekerheidsstelsel: er heerst een diplomadevaluatie.

Waar eerst voor banen een wo-denkniveau werd gevraagd getuige de tekst in het opgestelde functieprofiel, wordt de baan uiteindelijk toegekend en dus uitgevoerd door een hbo'er. Dat is opmerkelijk en het gebeurt veel bij bestuursorganen: de functie van griffier, gemeentesecretaris, beleidsmedewerker, afdelingsleider, of teamcoördinator wordt tegenwoordig vervuld door lager opgeleiden. En het is niet zo dat er een tekort aan academici is, want ik ken vele letterkundigen, juristen, historici of filosofen die aan de lopende band staan, administratieve baantjes hebben of werkloos thuis zitten – het ligt aan de werkgever.

Het merendeel van de leidinggevenden en dus werkgevers is man, en het schijnt zo te zijn dat maar liefst zeventig procent van de mannen aan *down daten* doet. Dat wil zeggen: zij willen een vrouwelijke partner die lager is opgeleid dan zij zijn, want anders voelen zij zich bedreigd. Dat geldt ook voor leidinggevenden, want zij willen ook geen ondergeschikte die meer kan, meer weet en meer competenties en vaardigheden heeft. Zo iemand vormt een gevaar voor de – positie van de – leidinggevende. Ik heb met enige regelmaat te horen gekregen dat ik langzamer moest werken, want mijn tempo lag in vergelijking met de lager opgeleide collega's te hoog. Ook heb ik eens van een ambtenaar te horen gekregen "dat ik te slim was en nooit bij [die betreffende gemeente] zou komen werken, want dan moest iedereen aan mij vragen hoe het wel moest".

Dat is toch opmerkelijk: een bestuursorgaan dient het algemene belang en gebruikt belastinggeld, en wil dan niet het beste personeel? Het is niet zo dat ik me dagelijks op de borst klop of dat ik te pas en te onpas verkondig dat ik een studie op het hoogst denkbare opleidingsniveau van Nederland heb afgerond.

Als je studeert, kom je altijd gelijkgestemden tegen, en dat is best prettig, want je hebt dezelfde denkwijze, denkrichting en denkinteresses.

Als je werkt, en zeker onder je opleidingsniveau, kom je in aanraking met mensen die dat niet hebben, zeker als je academisch geschoold bent, want dan is negentig procent van de bevolking 'anders'. Niets mis mee en iedereen heeft zijn of haar eigen kwaliteiten, en ik laat iedereen in zijn eigen waarde. Het wordt echter vervelend als een lager geschoolde lijdt aan het zogenaamde *Dunning-krugereffect*: zij zijn te dom om door te hebben dat zij dom zijn.

Als deze mensen bedrijven runnen en organisaties leiden, heb je als hoogopgeleide burger/sollicitant/werknemer een groot probleem. Zij zullen nooit het beste willen, maar altijd zichzelf op de voorgrond stellen, en dan kun je als werkzoekende uitkeringsgerechtigde nog veertigduizend sollicitaties sturen, maar je zult nooit worden aangenomen. 'Geluk is met de dommen' luidt een toepasselijk spreekwoord.

Het sollicitatieproces wordt in hoge mate bepaald door geluk en door de kennis van de selecteur. En kennis wordt medebepaald door het behaalde diploma.

De cirkel is daarmee rond, want zolang er nog mensen zijn die zichzelf hoger inschatten en zichzelf meer gunnen dan een ander, zal deze discrepantie op de arbeidsmarkt blijven bestaan en zal hoogopgeleid talent worden verspild.

Ook zonde van al dat belastinggeld!